ISSN 2729-9767

Bulletin IVPR

December 2022
Vol 3 Issue 12

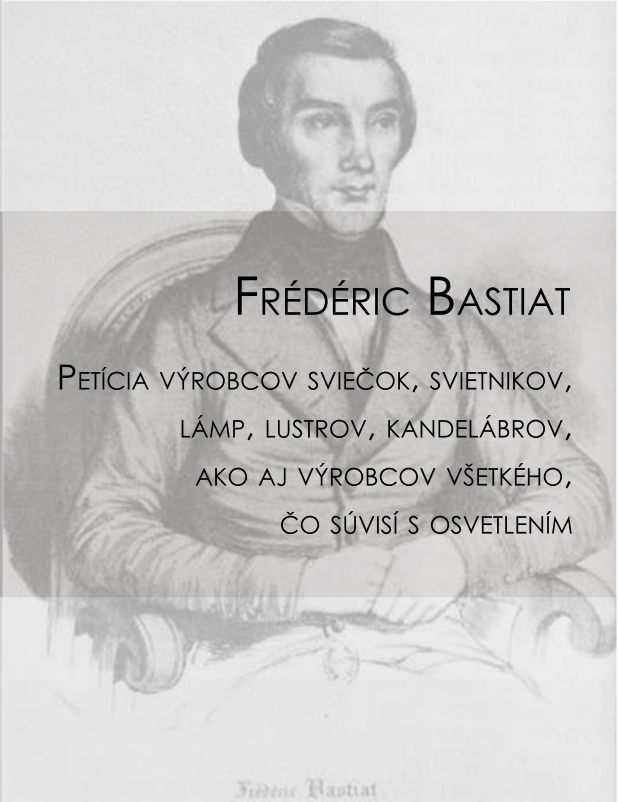

Frédéric Bastiat

Petícia výrobcov sviečok, svietnikov, lámp, lustrov, kandelábrov, ako aj výrobcov všetkého, čo súvisí s osvetlením

Inštitút pre výskum práce a rodiny
2022

Inštitút pre výskum práce a rodiny

Petícia výrobcov sviečok, svietnikov, lámp, lustrov, kandelábrov, ako aj výrobcov všetkého, čo súvisí s osvetlením

Frédéric Bastiat

Frédéric Bastiat (1801-1850) bol francúzsky ekonóm, publicista, spisovateľ a politik, poslanec Národného zhromaždenia v rokoch 1848-50. Ide o ironický článok na obhajobu slobodného obchodu a nízkych cien, proti ekonomickej absurdite protekcionizmu a ochranárskych cieľov.

Vysoko váženým poslancom Národného zhromaždenia:

Páni,

ste na dobrej ceste. Odmietate abstraktné teórie a neprikladáte veľký význam hojnosti a nízkym cenám. Venujete sa predovšetkým starostlivosti o dobro výrobcu. Vaším prianím je oslobodiť ho od zahraničnej konkurencie, teda chcete docieliť toho, aby domáci trh slúžil výhradne domácemu priemyslu.

Obraciame sa na vás, pretože vám chceme ponúknuť výbornú príležitosť, aby ste mohli uplatniť váš... postoj.

Naše priemyslové odvetvie je vystavené neznesiteľnej a nekalej konkurencii zo strany jedného zahraničného rivala, ktorého výrobné podmienky pri výrobe svetla očividne prevyšujú všetky naše možnosti a schopnosti, a to v takej miere, že tento konkurent zaplavuje náš domáci trh svetlom za rozprávkovo nízke ceny; v okamihu, keď sa objaví, je koniec nášho predaja, všetci spotrebitelia sa obracajú k nemu a celé jedno priemyslové odvetvie... je zrazu prudko postihnuté úplnou stagnáciou. Tento rival a konkurent, ktorým nie je nikto iný než slnko, proti nám vedie nemilosrdnú vojnu...

Žiadame vás, aby ste vo svojej láskavosti prijali zákon, ktorý prikáže bezpodmienečné zamurovanie všetkých okien, okienok, svetlíkov, vetrákov..., zavretie a priklincovanie všetkých vonkajších i vnútorných okeníc, ako aj zatiahnutie všetkých závesov, záclon, opôn a roliet – jedným slovom, úplné zavretie všetkých otvorov, dier, štrbín, trhlín, prasklín, ktorými slnečné svetlo malo vo zvyku bezohľadne prenikať do našich domov, čo nesmierne poškodzuje naše krásne a poctivé odvetvie, o ktorom môžeme s hrdosťou povedať, že poskytlo pracovné miesta robotníkom v celej našej krajine, od ktorej by to bol hlboký nevďak, keby sa teraz nepostavila na našu stranu v tomto úžasne nerovnom boji, ktorý musíme každý deň bojovať.

Apelujeme na vašu dobrú vôľu, vážení páni poslanci, aby ste nepovažovali našu požiadavku za nejakú formu satiry a nezamietli ju bez toho, že by ste si nevypočuli argumenty, ktorú tu na jej podporu prinášame.

Takže predovšetkým, keď uzavriete, ako je to len možné, všetky prístupy k prirodzenému svetlu, a takto vytvoríte potrebu svetla umelého, nájdeme potom také odvetvie priemyslu, ktoré by tým nebolo v konečnom dôsledku stimulované?

Ak bude väčšia spotreba loja, bude tiež potreba viac hovädzieho dobytka a oviec, a my budeme svedkami zväčšenia výmery pastvín a obhospodarovanej pôdy ako takej, ako aj zvýšenej produkcie mäsa, vlny, kože a zvlášť hnojiva, ktoré je základom všetkého poľnohospodárskeho bohatstva.

Ak sa zvýši spotreba oleja, budeme svedkami v expanzii produkcie maku, olív a repky olejnej. Tieto bohaté, ale pôdu značne vyčerpávajúce plodiny prídu v ten pravý čas, aby nám umožnilo so ziskom využívať zvýšenie úrodnosti pôdy, ktoré nastane v dôsledku rozvoja chovu dobytku a s tým súvisiacim zvýšením produkcie hnojív.

Naše močiare, slatiny a piesočné pláne pokryjú stromy bohaté na živicu. V našich horách budú početné roje včiel zbierať voňavé poklady, ktoré dnes vyprchávajú bez úžitku... Nebude ani jedno poľnohospodárske odvetvie, ktoré by nezaznamenalo obrovský rozvoj.

To tiež platí aj pre lodnú dopravu. Tisíce nových lodí vyplávajú na lov veľrýb...

Avšak čo povieme o špecificky parížskych artikloch? No práve v Paríži sa bude vyrábať bronz, krištáľ, pozlátky i jemne tepané zlato na svietniky, lampy, lustre a kandelábre, ktoré budú žiariť v priestorných obchodných domoch...

V tej dobe už nenájdeme žiadneho úboho zberača živice ani biedneho baníka, ktorí by nedostávali zvýšené mzdy a nemali väčší blahobyt.

Vážení páni, nie je treba nič iného, než aby ste sa trochu zamysleli a hneď sa presvedčíte, že neexistuje snáď ani jediný Francúz, počínajúc boháčmi a skromným predavačom zápaliek končiac, ktorému by úspech našej petície nezlepšil hospodársku situáciu.

Predvídame vaše námietky, páni... Poviete nám, že toto protekcionistické opatrenie síce môže priniesť zisk pre nás, ale Francúzsko ako celok nič nezíska, pretože spotrebiteľ bude musieť hradiť náklady? My máme na to pripravenú túto odpoveď:

Vy už nemáte žiadne právo dovolávať sa záujmov spotrebiteľa. Keď nastal rozpor medzi jeho záujmami a záujmami výrobcu, obetovali ste spotrebiteľa za všetkých okolností. Urobili ste to kvôli podpore priemyslu a zvyšovaniu zamestnanosti. Z rovnakého dôvodu je vašou povinnosťou to urobiť aj teraz...

Keď vám bolo povedané, že voľný dovoz železa, uhlia, sezamu, obilia a textilu je v záujme spotrebiteľa, odpovedali ste: „Áno. Ale je zase v záujme výrobcu, aby bol tento dovoz zakázaný.“ – Výborne! Je teda isté, že ak je v záujme spotrebiteľa, aby mal prístup k prirodzenému svetlu, potom naopak v záujme výrobcov je, aby ten prístup bol spotrebiteľovi znemožnený zákazom.

„Ale“, môžete ešte povedať, „výrobca a spotrebiteľ sú rovnaké osoby. Ak výrobca profituje z ochranárskych opatrení, potom taktiež umožní prosperitu sedliaka. A naopak, ak prosperuje poľnohospodárstvo, otvára sa tým odbytisko pre priemyslové výrobky.“ Výborne! Ak nám udelíte monopol na produkciu svetla cez deň, tak okamžite začneme nakupovať vo veľkom loj, uhlie, olej, živicu, vosk, alkohol, striebro, železo, bronz a krištáľ, aby sme náš priemysel

zásobili surovinami; a okrem toho ak my s našimi mnohými dodávateľmi zbohatneme, zvýši sa tým ohromne naša spotreba a staneme sa tak zdrojom prosperity pre všetky odvetvia domáceho priemyslu.

A ak poviete, že slnečné svetlo je dar, ktoré nám dobrotivá príroda poskytuje zadarmo, a že odmietnuť taký dar neznamená nič iného než odmietať bohatstvo ako také pod zámienkou stimulácie rozvoja prostriedkov, ktorými sa získava?

Ale keď zaujmete túto pozíciu, zasadíte tým smrteľný úder svojej vlastnej politike; nestrácajte zo zreteľa, že doposiaľ ste bránili dovozu zahraničného tovaru, pretože sa tento tovar svojim charakterom podobal daru, ktorý dostávame zadarmo. Na to, aby ste prijali požiadavky iných monopolistov, máte len polovičnú motiváciu, zatiaľ čo na to, aby ste vyhoveli žiadosti našej, máte motiváciu dokonalú...

Na to, aby bol vytvorený výrobok, je nutná súčinnosť ľudskej práce a prírody, pričom vzájomný pomer medzi týmito činiteľmi závisí vždy na konkrétnej krajine a na príslušných klimatických podmienkach. Časť, ktorá je príspevkom prírody, je vždy poskytovaná zadarmo, zatiaľ čo časť, ktorú dodáva ľudská práca, je práve tým činiteľom, ktorý je zdrojom hodnoty a za ktorý je nutné platiť.

Ak sa pomaranč, ktorý k nám prichádza z Lisabonu, predáva o polovicu lacnejšie než pomaranč z Paríža, tak je tomu na príčine skutočnosť, že prírodné teplo, ktoré máme bezplatne, vykonáva v prospech lisabonského pomaranča to, čo parížski pestovatelia môžu zaistiť len za pomoci umelého kúrenia, za ktoré musia ale platiť.

Môžeme teda povedať, že keď sa k nám dovezie pomaranč z Portugalska, tak ho dostávame z polovice bezplatne, či inými slovami, jeho cena je polovičná v porovnaní s pomarančmi, vyprodukovanými v Paríži.

Nuž, práve jeho polovičná bezplatnosť spôsobuje, že presadzujete zákaz jeho dovozu. Hovoríte: „Ako môžu francúzski výrobcovia vzdorovať zahraničnej konkurencii, keď sú nútení vykonávať celú prácu, zatiaľ čo výrobcom v zahraničí stačí, aby vykonali len jej polovicu, keďže o tú druhú sa postará slnko?“ Avšak ak vás oná polovičná bezplatnosť nejakého produktu vedie k snahe vylúčiť ho z konkurencie ochranárskymi opatreniami, potom ako je možné, že úplná bezplatnosť u iného produktu vás vedie k tomu, aby ste mu umožnili účasť v konkurenčnom boji? Buď teda nie ste vôbec dôslední vo svojej logike, alebo by ste po tom, čo z konkurencie vylúčite polovičnú bezplatnosť, mali z nej vylúčiť o to viac a s dvojnásobnou horlivosťou taktiež tú onú úplnú bezplatnosť.

Povedzme si to ešte raz: keď nejaký výrobok – uhlie, železo, obilie či textil – k nám prichádza zo zahraničia a keď ho môžeme získať s menším množstvom práce, než keby sme si ho vyrobili sami, tak príslušný rozdiel nie je nič iného než

dar, ktorý dostávame bezplatne. Veľkosť tohto daru je úmerná výške toho rozdielu. Je to štvrtina, polovica či tri štvrtiny z hodnoty produktu – ak od nás cudzí výrobca požaduje štvrtinu, polovicu či tri štvrtiny toho, čo musíme zaplatiť, keď si kúpime ten rovnaký produkt, vyrobený u nás doma. Ten dar môže byť dokonca tak veľký, že sa ním pokryje celá hodnota produktu: vtedy sa ten, kto nám produkt ponúka, stáva darcom, ktorý od nás nič nepožaduje, a to je práve prípad slnka, ktoré nás bezplatne obdarováva svetlom. Otázka, ktorú vám teraz čisto formálne kladieme a na ktorú chceme poznať vašu odpoveď, znie: Čo chcete pre našu krajinu – dobro bezplatnej spotreby, alebo výrobu, ktorá síce musí byť zaplatená, avšak podľa našej mienky je i napriek tomu výhodnejšia? Zvoľte si jednu z týchto alternatív, ale riaďte sa logikou: pretože ak ochraňujete domáci trh – a vy tak skutočne činíte – pred zahraničným uhlím, železom, obilím a textilom a vaša rozhodnosť pri tom rastie v priamej úmere k tomu, ako sa ceny tohto tovaru približujú k nule, potom len uvážte, aká by to bola vaša nedôslednosť, keby ste povolili prístup slnečného svetla, ktorého cena je rovná nule po celý Boží deň?

Foto na obálke: wikipedia.org

BULLETIN IVPR

ročník 3 (2022)

Vydáva Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava
IČO 308 47 451
ivpr@ivpr.gov.sk, www.ivpr.gov.sk
Vychádza 12 x ročne. NEPREDAJNÉ.
ISSN 2729-9767
EV 6041/22

Ďalšie informácie o IVPR získate na webových stránkach

www.ivpr.gov.sk